

בציעת הפת - על ידי בעל הבית או הכהן ובנדון קדושת כהונה לאחר מיתה

בציעת הפת - על ידי בעל הבית או הכהן

ובנדון קדושת כהונה לאחר מיתה

א. במסכת ברכות (מו, א) מסופר: "רב זירא חלש, על לגביה רב אבהו, קביל עליה אי מתפח [יבריא] קטינא חריך שקי [כך נקרא רב זירא בבבל] עבידנא יומא טבא לרבנן. אתפח, עבד סעודתא לכולהו רבנן, כי מטא למשרי [כאשר הגיע לבציעת הפת], אמר ליה לרב זירא לישרי לן מר [לפרוס ברכת המוציא ולאכול], אמר ליה, לא סבר לה מר להא דרבי יוחנן, דאמר **בעל הבית** בוצע".

והקשה הרשב"א (ברכות שם), מדוע רצה רב אבהו לכבד את רב זירא לבצוע, וכי לא ידע את דברי רבי יוחנן שבעל הבית בוצע. ותירץ: "ויש לומר דשאני רב זירא, דהוה ליה בסעודה זו **כבעל הבית**, דמחמתיה עביד להו יומא טבא לרבנן". כאשר עושים סעודה לכבוד חברו, מי שנעשתה עבורו הסעודה נחשב "**בעל הבית**". ומאחר והסעודה נעשתה לכבודו של רב זירא, ולכן רצה רב אבהו לכבד את רב זירא לבצוע כי הוא נחשב **בעל הבית**.

תירוצו אחר מובא בדברי המג"א (או"ח סימן קסז ס"ק לב) שכתב על פסק השו"ע (שם סעיף ט"ו) "אין המסובים רשאים לטעום עד שיטעום הבוצע", וזה לשונו: "ונהגו לחלוק כבוד **לגדול**, וכן משמע בגמרא, דהא רב אבהו חלק כבוד לרב זירא לבצוע". ומבואר בדבריו, שבשל היות רב זירא **גדול בתורה**, מותר היה לכבד אותו לבצוע הפת למרות דברי רב יוחנן שבעל הבית בוצע. כי כשיש גדול בתורה, שאני.

בספר כלי חמדה (סוף פרשת בראשית) הובאו דברי האדר"ת שתמה מדוע הקשו הראשונים כיצד כיבד רב אבהו את רב זירא, והרי זירא היה **כהן**, ואם כן אפילו לפי רבי יוחנן שקבע שבעל הבית תמיד בוצע - כהן קודם גם לבעל הבית. וגם על המג"א שפסק כדברי הראשונים שצריך לחלוק כבוד **לגדול בתורה** לבצוע לפני בעל הבית, קשה שהרי אין כל הוכחה מהמעשה עם רב זירא לדין זה, שכן רב אבהו כיבד את רב זירא בגלל שהיה **כהן** ולא בגלל שצריך לכבד **גדול בתורה**.

בשעת מיתה 'פרחה' מהכהן קדושת הכהונה

ב. האדר"ת תירץ את קושיותיו בחידוש מופלא המבוסס על דברי הגמרא במסכת מגילה (ז, ב) "רבה ורבי זירא עבדו סעודת פורים, בהדי הדדי איבסום, קם רבה שחטיה לרבי זירא, למחר בעי רחמי ואחייה". האדר"ת חידש, כי לאחר שרב זירא קם לתחיה לא היתה לו קדושת כהונה, כי "בשעת מיתתו **פרחה** ממנו קדושת הכהונה".

ולפי זה יש לומר, שהמעשה המובא בגמרא בברכות שבו נפגשו רב זירא ורב אבהו, היה לאחר שרב זירא קם לתחיה, ואז כבר פקעה ממנו כהונתו. ואשר על כן יתכן להסביר את מה שרב אבהו כיבד את רב זירא, או כדברי הרשב"א - בגלל שיש לו דין של **בעל הבית**, או כדברי המג"א - כי יש לכבד **גדול בתורה**.

אולם הכלי חמדה תמה על חידושו של האדר"ת: "ולא אדע מה קאמר מר, דהרי **כל כהן הוא כהן מחמת שהוא בן כהן**. וכיון דזה, פשיטא דלא נפקע הקורבה על ידי המיתה. ואם כן הרי הוא גם עתה [לאחר שקם לתחיה] הוא בן כהן, וממילא הוא כהן לכל העניינים", ואם כן מנין שדין כהונה נפקע בשעת מיתה, וצ"ע.

בציעת הפת - על ידי בעל הבית או הכהן ובנדון קדושת כהונה לאחר מיתה

האם קדושת הכהונה של הכהן נובעת מכך שהוא בנו של כהן

ג. ונראה לדון בהנחה הפשוטה של הכלי חמדה ש"כל כהן הוא כהן מחמת שהוא בן כהן".

המנחת חינוך (מצוה רסד אות יא) דן האם ממזר שהוא בנו של כהן, קדוש בקדושת הכהונה: "אם הבן ממזר, כגון שבא אביו על חייבי כריתות או על ממזרת, בפשיטות נראה דאף שהוא ממזר, מכל מקום כהן הוא, כדקיימא לן (יבמות כב, ב) דממזר בנו לכל דבר. וכן הוא בשו"ע (אבן העזר סי' ז סע' יד) כהן שבא על אחת מהעריות ונתעברה מביאה ראשונה אין הולד חלל, דאין חלל אלא מפסולי כהונה. ודין זה מבואר ברמב"ם (איסורי ביאה פרק יט הלכה ה) ושם כתב, דאם בא על יבמה לשוק ונתעברה מביאה ראשונה, הולד כשר ואינו חלל. אך הדרישה (בטור שם אות ז) והב"ח (ד"ה איזהו) והחלקת מחוקק (ס"ק כד) והבית שמואל (ס"ק לו) כתבו, דאין נפקא מינה לדין דין זה, דמאחר דהולד ממזר הוא, גרע מחלל. רק דנפקא מינה דמתרים בו אם היא בת משום ממזרת ולא משום חללה. נראה מדבריהם, דממזר אינו כהן כלל. וכך נראה מדברי הרב המגיד (שם הלכה ה) נראה מדבריו, דפסול לכהונה, דהיינו דאינו כהן כלל. ומותר ליטמא למתים, דדינו כחלל לכל דבר, וגרע מיניה". ומסיים המנחת חינוך: "ומכל מקום אף שכולם הסכימו לזה, לא ידעתי מנין הוציאו לזה, כיון דממזר כישראל לכל דבר והוא בנו לכל דבר, מהיכי תיתי לא יהיה עליו דין כהן. נהי דלענין עבודה אפשר דאסור, אבל לענין נשים הפסולות או לענין טומאה למתים דגם שם חייב, איני יודע מהיכן יצא להם דאינו כהן כלל וגרע מחלל".

מדברי הפוסקים שהביא המנחת חינוך מתבאר איפוא, שכהן שבא על אשת איש, אין לבן הממזר קדושת כהונה, ואם כן נסתר ההנחה שהניח הכלי חמדה, שאם הבן נחשב בן של אביו, הוא הדין שקדושת הכהונה של אביו עוברת אליו באופן מיידי - שהרי בדברים נמצא שהאב הוא כהן גמור אך לבנו אין קדושת כהונה. ושוב חזר למקומו חידושו של האדר"ת, שלאחר שקם רב זירא לתחיה, הגם שחזר להיות הבן של אביו הכהן, אבל קדושת הכהונה פקעה ממנו, וכמו שמצאנו בדברי הפוסקים הנ"ל.

[ואין להקשות על הכלי חמדה מדין חלל, שאינו כהן ומכל מקום נחשב כבן לאביו. שכן יש הבדל בין דין חלל לדין ממזר, ופסול חלל הוא **דין בכהונה** שבן הנולד לכהן שהתחתן עם פסול דינו חלל, וכמובן שכל הפסול מחמת שהוא **כהן** חלל, אולם בממזר הפסול יוחסין הוא שעל הבן אין כלל את הדין של אביו. נמצא שפסול חלל גם כן נובע מקדושת הכהונה].

קדושת כהונה לממזר בן כהן

ד. בעיקר דברי המנחת חינוך בנדון קדושת הכהונה של ממזר בן כהן, יש להעיר מדברי הגמרא במסכת גיטין (נט, ב) "מאי שנא לוי אחר לוי [שאין קוראים להם לתורה זה אחר זה] דאיכא פגם שניהם, דאמרי חד מינייהו לאו לוי הוא. כהן אחר כהן נמי אמרי חד מינייהו לאו כהן הוא". ותירצו: "כגון דמוחק לן באביו דהאי שני דכהן הוא [ואם כן אף אחד לא יאמר עליו שאינו כהן], הכי נמי דמוחק לן באביו דהאי שני דלוי הוא, אלא אמרי **ממזרת או נתינה** נסיב [אביו של הלוי] ופסליה לזרעיה, הכי נמי אמרי **גרופה או חלוצה** נסיב [אביו של הכהן] ואחליה לזרעיה".

ויש לדקדק, מדוע לגבי הלוי נקטה הגמרא "ממזרת או נתינה נסיב", ואילו לגבי כהן נאמר "גרופה או חלוצה נסיב", מה פשר שינוי הלשון, ומדוע אצל כהן לא מדובר במקרה של "ממזרת או נתינה נסיב". ואולי יש מכך הוכחה שאם הכהן היה נשוי **לממזרת** בנו אמנם נחשב כבנו, אבל אין עליו קדושת כהונה, וכדברי המנחת חנוך שכהן שבא על אשת

בציעת הפת - על ידי בעל הבית או הכהן ובנדון קדושת כהונה לאחר מיתה

איש הבן הממזר אין בו קדושת כהונה. ולכן לא נקטה הגמרא לגבי כהן "ממזרת", וצ"ע מדוע הגאון המנחת חינוך לא הביא ראיה זו.